

Miljødirektoratet

FORSLAG TIL FORSKRIFTSREGULERING AV UTVIDET PRODUSENTANSVAR FOR ENKELTE ENGANGS- PRODUKTER AV PLAST – HØRINGSUTTALELSE

Naturvernforbundet takker for muligheten til å gi innspill til Miljødirektoratets videre arbeid med avfallsforskriften.

Bakgrunn

Naturvernforbundet viser til innspill sendt 12. august 2024 angående krav om fastsittende korker og innblandingskrav i flasker og innspill sendt 27. september 2024 om forslag om endring i regelverket for emballasje og drikkevareemballasje. Vi støtter produsentansvar for emballasje, men understreker at en sirkulær økonomi først og fremst må prioritere redusert forbruk og avfallsminimering. Dette vil føre til redusert bruk av jomfruelige råmaterialer, lavere klimagassutslipp og mindre belastning på avfallssystemet.

Hovedgrep

- Plikt til å forebygge opprydding og forsøpling:** Naturvernforbundet støtter produsentansvarsordningen, som krever at produsenter dekker kostnadene for opprydding av en rekke plastprodukter. Vi foreslår at *alle* produkter skal omfattes av dette ansvaret, uavhengig av materiale og hvor de havner, og at gebyret differensieres basert på produktenes gjenvinnbarhet. Dette kan suppleres med en materialavgift for å stimulere til høyere innblanding av resirkulerte materialer. I tillegg oppfordrer vi til strengere mål for opprydding og at de frigjorte midler hos kommuner brukes til miljøtiltak.
- Plikt til å sørge for holdningsskapende arbeid:** Naturvernforbundet støtter kravet om at produsenter skal gjennomføre holdningsskapende arbeid for å redusere forsøpling, med unntak for produsenter av tobakksprodukter, hvor myndigheten tar ansvaret. Plikten må inkludere nasjonale kampanjer minst to ganger i året.
- Plikt til separat innsamling:** Vi støtter at produsentene dekker kostnadene for separat innsamling av produkter som kan resirkuleres, men mener at dette bør suppleres av et gebyr for produkter som ikke kan resirkuleres, for å unngå at produsenter av produkter som kan gjenvinnes, får større kostnader enn produsenter av restavfall.
- Produsentansvarsselskap og kostnader:** Naturvernforbundet støtter kravet om at alle produsenter av de utvalgte produkter må knytte seg til et produsentansvarsselskap og dekke myndighetenes kostnader knyttet til oppfølging av produsentansvarsselskapets rapporteringsplikt. Vi mener at kostnadene kommunene har for opprydding og håndtering

av utvalgte engangsplastprodukter, må evalueres årlig, og at unntak for produkter med ubetydelige funn ikke bør gis for mer enn ett år. Til slutt mener Naturvernforbundet at Svalbard ikke kan unntas av bestemmelsene.

Ytterligere kommentarer til forslaget

1. Plikt til å forebygge opprydding og forsøpling

Naturvernforbundet støtter den nye produsentansvarsordningen, som forplikter produsentene til å dekke kommunens kostnader for opprydding av forsøpling fra en rekke plastprodukter samt kostnadene for innsamlingen når produktene havner i avfallsbeholdere på offentlige steder. Etter prinsippet om at forurenser betaler, foreslår Naturvernforbundet at produsenten må betale for *hvert* produkt som omsettes. Dette sikrer at alle produsenter, og indirekte forbrukerne, betaler for avfallet de produserer. Dette er også i samsvar med forskriftens formål om å ansvarliggjøre produsenter for kostnader knyttet til deres produkter når de blir til avfall. Det ansvarliggjør produsentene uavhengig av hvor avfallet ender: i kommunale avfallsbeholdere, i private avfallsbeholdere eller hjemme. I så fall er det viktig at renovasjonsgebyret for den enkelte innbygger eller private selskap med plikt til avfallsbeholdere blir redusert for å unngå dobbeltbetaling.

Det foreslåtte produsentansvaret gjelder for tre typer av engangsprodukter laget av plast, basert på statistikk fra strandryddinger. Naturvernforbundet foreslår at produsentansvaret utvides til å omfatte alle produkter, uavhengig av materialtype, siden alt avfall må håndteres, selv om det ikke havner på strender, men på deponi. Videre foreslår vi at gebyrene differensieres basert på materialet produktene er laget av. Produkter som inneholder gjenvunnet materiale eller som kan gjenvinnes, bør ha lavere gebyrer enn produkter som sorteres som restavfall. Dette gebyret bør suppleres med en materialavgift gradert etter andelen gjenvunnet materiale, for å fremme økt bruk av dette.

Miljødirektoratet foreslår produsentansvar for emballasje og noen produkter som ikke er emballasje, samt våtservietter og ballonger og tobakksprodukter. Produkter som ikke er emballasje, inkluderer blant annet matbeholdere for hurtigmat, plastbæreposer tynnere enn 50 mikrometer og drikkevarebeholdere under tre liter. Naturvernforbundet understreker at det er viktig å stimulere til reduserte avfallsmengder, og at produsentansvarsordningen må fremme flerbruksløsninger framfor engangsløsninger der livsløpsanalyser viser at dette er miljømessig fordelaktig. Videre stiller vi spørsmål ved begrensingen av volumet til drikkevarebeholderne og tjukkelse til bæreposer. Disse begrensningene må fjernes.

Miljødirektoratet nevner at produsentansvaret er en omfordeling av kostnadene ved opprydding og avfallshåndtering fra kommunene til produsentene, og at det ikke er satt nye mål for ambisjonsnivået for oppryddingen. Siden produsentansvar er basert på oppryddingen som kommuner utfører på offentlige steder, mener Naturvernforbundet at det må settes nye, ambisiøse mål, slik at kommunen kan ta en ledende rolle når det gjelder oppryddingen. All opprydding som ikke utføres av kommunene, men for eksempel gjøres av frivillige, er ikke inkludert i beregningene for produsentansvaret. Å ikke ha ambisiøse ryddemål for kommunene kan dermed undergrave produsentansvaret. Naturvernforbundet mener i tillegg at midlene som frigjøres hos kommuner

etter at produsentene overtar kostnadene, må brukes til miljøtiltak. Kommunene bør forpliktes til dette.

Til slutt er Naturvernforbundet positiv til at det skal foretas nødvendige undersøkelser for å kunne beregne kostnadsdekning, og at disse undersøkelsene må være representative for hele Norge og ta hensyn til sesongvariasjoner.

2. Plikt til å sørge for holdningsskapende arbeid

Naturvernforbundet støtter forslaget om at produsenter må sørge for holdningsskapende arbeid for å forebygge og redusere forsøpling. Produsentene må informere forbrukerne, for eksempel om hvor våtservietter skal kastes, og fremme ansvarlig forbruketferd ved å blant annet vise til ombruksalternativer. Miljødirektoratet foreslår videre at det årlig skal gjennomføres målrettede og nasjonale informasjonskampanjer. Naturvernforbundet er enig i at holdningsskapende arbeid er viktig for å redusere avfallsmengden og forsøplingen. Vi mener derfor at kampanjene bør kjøres minst to ganger per år de første årene for å påminne forbrukerne. Til slutt er vi enige i at kravet om å sørge for holdningsskapende arbeid ikke skal gjelde for produsenter av tobakksprodukter. Her beholder myndighetene ansvaret, mens produsentene dekker kostnader knyttet til dette.

3. Plikt til separat innsamling

Det kreves at produsentene skal dekke kostnadene til separat innsamling. Da dette kun gjelder for produkter som kan materialgjenvinnes, er det kun relevant for den første produktgruppa som omfatter emballasje, og noen produkter som ikke er emballasje. Miljødirektoratet nevner at av mengden produkter som ikke er emballasje, er det kun engangsdrikkebegre i plast som selges tomme på rull med lokk, som er omfattet. Naturvernforbundet støtter krav til separat innsamling og inkludering av engangsdrikkebegre i plast med lokk, men mener at kategorien må utvides til andre produkter som for eksempel tallerkener og bestikk, og at produsentene ikke skal straffes for å produsere produkter som kan materialgjenvinnes. Tvert imot bør det pålegges en ekstra kostnad for produkter som ikke kan materialgjenvinnes, da de er mindre bærekraftige enn produkter som kan materialgjenvinnes.

4. Produsentansvarsselskap og kostnader

Den foreslåtte forskriftens § 7A-6 sier: «Produsent eller annen fysisk eller juridisk person som er etablert i Norge og som ervervsmessig gjør engangsprodukter av plast tilgjengelig for første gang i et annet EU/EØS-land der vedkommende ikke er etablert, skal utpeke en representant i det land.» Naturvernforbundet understreker at det er viktig at utenlandske aktører som selger i Norge eller andre EØS-land, må forholde seg til sine plikter, slik som utenlandske netthandelsplattformer, som per nå slipper unna mange plikter, da de har en direkte relasjon med forbrukerne uten at de formelt sett setter produktet på markedet.

Naturvernforbundet støtter forslaget om at produsentene må være tilknyttet et godkjent produsentansvarsselskap som ivaretar deres forpliktelser, uansett hvor mange produkter produsenten gjør tilgjengelig. Vi er også positive til at det innføres overtredelsesgebyr ved brudd

på forpliktelsene, og at produsentene må sikre oppfyllelse av forpliktelsene dersom produsentansvarsselskapet ikke gjør det.

Det er foreslått at en uavhengig konsulent skal beregne kommunenes kostnader hvert tredje år og undersøke andelen engangsprodukter av plast i oppryddet og innsamlet avfall. Andelen av kostnadene som produsentene skal dekke for hver produkttype, er proporsjonal med funn i plukkanalysen. Dersom det fra plukkanalysen framgår at det er ingen eller ubetydelige funn av et produkt, unntas de ansvarlige produsentene fra plikten til å melde seg inn i produsentansvarsselskapet de påfølgende tre årene, men de beholder plikten til å drive holdningsskapende arbeid. Naturvernforbundet mener at tre år er for lang tid når det gjelder både beregning av kommunenes kostnader og undersøkelse av hvilke produkttyper som finnes. At en produkttype kan bli unntatt i tre år, gir for mye frihet. Vi foreslår at undersøkelser skjer årlig, og at en produkttype kan unntas i maks ett år.

Naturvernforbundet er også enig i at produsentene skal dekke kostnadene myndighetene har for utvikling og drift av produsentansvaret, overvåkning av årlig rapportering fra produsentansvarsselskapene for å unngå gratispassasjerer og så videre.

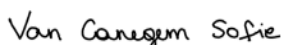
Til slutt mener Naturvernforbundet at ikrafttreddelsen av plikten til å dekke kostnader må gjelde så snart som mulig, og at Svalbard ikke kan unntas fra bestemmelsene.

Naturvernforbundet ser med dette fram til videre samarbeid med Miljødirektoratet og bidrar gjerne med ytterligere innspill i arbeidet med norsk og europeisk produkt- og avfallspolitikk.

Med vennlig hilsen
Naturvernforbundet

Truls Gulowsen
leder

Sofie Van Canegem
fagrådgiver